

В 1870 год. няколко души офицери от казак-алай, повлияни от външни интриги и подмамани с обещание, че по-скоро ще бъдат произведени, подали молба до Министерството на войната, да се въведе турския език в казашките и драгунски части; с други думи, това означавало да се потурчат славянските дружини, които от своя страна да предизвика оставката на тяхния полководец. Военния министър Хюсеин Авни паша който само чакал да му се даде повод, удовлетворил молбата на офицерите. Щом Саджк паша подал оставката си и тя била приета (1870). А на другата година полковете на казаците окончателно били премахнати, като на местото им се състави черкез алай.

Така безуспешно свърши военната реформа на Чайковски, която трябваше да доведе народите на турската империя до равенство. Очевидно, съдбата ѝ попречи от доброволческа да се развие в задължителна за всички християни, както проектирал ренегата. Несъмнено, задължителната военна повинност на християните щеше да създаде славянска войска, отделна от турската. Известно време първата щеше да служи на султана, но историята неминуемо щеше да ѝ наложи и друга задача: да превземе калето от вътре, както наемните германски дружини завладеха западната римска империя.

Западноевропейската дипломация предвидила и двете тия страни на военната реформа на Саджк паша. За това тя работила за нейното пропадане, тъй като, освен Франция, никоя друга велика сила в онова време не искала да има мощна Турция. И наистина, чуждите посланици убеждавали боязливият и плах велик везир Али паша, че е опасно да се създава славянска войска в турската. Консулите пък подражавали на Митхад паша „да изстреби плевеля, докато не пусне корени“. И без това последният имал причини, да се обяви против делото на Саджк паша. От една страна, системите им от 1867 год. били диаметрално противоположни, а от друга — Мидхат паша имал своя политика за възраждането на Турция. Вместо с равенство и автономия на потиснатите народи, както смятал ренегата, да се създава федерация под скиптр на султана, той се стремел с особени административни и училищни реформи да слее българите в големия поток на османското племе, за да възроди държавата му. Тая политика на асимилация, сигурно, е заета от историята на Византия и Цариградската патриаршия, които също така са опитали преди него още да слоят народа ни с гърците. С нея турският патриарх на XIX век целил и да предвари политическото движение на българите, което се развивало на-